

הישיבה השש-מאות-ועשר של הכנסת השניה

יום שני, כ"ג סיון תשט"ו (13 יוני 1955)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 20.03

א. חוק מס הרכוש העירוני (הוראות שונות) (תיקון מס' 5), תשט"ו — 1955 (המשך הדיון)

היו"ר י. קליבנוב:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה השש-מאות-ועשר של הכנסת.

נמשך בדיון על סעיף ה' של סדר-היום: חוק מס הרכוש העירוני (הוראות שונות) (תיקון מס' 5), תשט"ו — 1955. רשות הדיבור לחברת-הכנסת וילנסקה ואחריה — חברת-הכנסת אידלסון.

אסתר וילנסקה (מק"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שהובאה עליידי שרה-האוצר קובעת אחוז נמוך יחסית של מס רכוש עירוני על בעלי מגרשים גדולים. האחוז שנקבע בהצעת החוק הוא 1.2%, לעומת אחוז גבוה בהרבה, 3.5%, בעבר. מאידך, אותה ממשלה ואותו שרה-האוצר עצמו מגדילים במקרים אחדים את מס-העקיפין על פועלים, על עמלים, על צרכנים. צעדים אלה נובעים מקו אחד ומהווים שני צדדים של מטבע אחד.

ההצעה הנוכחית שהובאה עליידי שרה-האוצר קובעת שיצור אחיד לכל המגרשים — 1.2%, ואילו על בעלי מגרשים קטנים 0.6% מס רכוש עירוני. זהו צעד המקל על בעלי מגרשים גדולים ומכביד על בעלי מגרשים קטנים.

אנו מציעים מבנה אחר של שיטת מס המגרשים. נקודת המוצא של הצעתנו היא האבחנה בין בעלי מגרשים קטנים וועירים לבין בעלי מגרשים גדולים, שהם כרוב המקרים בעלי הון גדול. נקודת המוצא שלנו היא: הקלה על שכבות ביניים, על בעלי מגרשים קטנים וועירים, הננו מציעים להטיל מס פרוגרסיבי, כלומר: מס גבוה יותר על בעלי מגרשים גדולים. לשיטה זו יש יתרונות אחדים: ראשית, זוהי שיטה צודקת; שנית, היא מביאה הקלה לשכבות לא-אמידות; שלי-שית, דבר זה ייצור מקור חשוב למימון שירותים ציבוריים לעיריות. דבר זה חשוב בעיקר נוכח העובדה שתקציב הממ"ש של העיריות הוא אפסי והשירותים הציבוריים של העיריות סובלים מכך במידה רבה.

הצעתנו הקונקרטית היא: מס מודרג על מגרשים, אשר יתחלק כדלקמן: קרקע ששווי הכללי עד 1,500 לירות — ישוחרר כליל מתשלום מס; קרקע ששווי הכללי עד 3,000 לירות — יוטל עליו מס של אחוז אחד; קרקע ששווי הכללי עד 5,000 לירות — יוטל עליו מס של שני אחוזים; קרקע ששווי הכללי עד 10,000 לירות — יוטל עליו מס של שלושה אחוזים; קרקע ששווי הכללי עד 15,000 לירות — יוטל עליו מס של חמישה אחוזים; קרקע ששווי הכללי למעלה מזה — יוטל עליו מס של ששה אחוזים.

אנו מציעים שהרשות המקומית היא שתקבע את השווי של הקרקעות, והיא אשר תבדוק זאת מדי שנה בשנה ותטיל את המס לפי ערכו האמיתי של המגרש.

אנו מציעים את הצעתנו זאת הן משום שזה יקל על

שכבות-הביניים, הן משום שזה יכביד אך ורק על אלה שיש להם הכנסות גדולות, והן משום שזה ייצור מקור לסכומים ניכרים של כסף לעיריות כדי שיוכלו לממן בהיקף רחב יותר את שירותי הבריאות והחינוך ולהקל בכך על הציבור הרחב.

בבה אידלסון (מפא"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מתברר, שדרושים לנו הימים שלפני הבחירות כדי שנוכל להיווכח במיוחד ובסעם נוספת שכל אחד ואחד יש לו סיגמנטאציה מיוחדת במינה, וכל שנים-שלושה חברי-כנסת רואים אותו דבר בצבע שונה. הנה, חברת-הכנסת רובין טען כאן: מדוע דנה עכשיו הכנסת בכלל על חוקים?

חנן רובין (מפ"ם):

לא כך אמרתי.

בבה אידלסון (מפא"י):

אני מבינה אילו הית חברת-הכנסת רובין בא ומציע בכלל להפסיק את הדיון בעניינים שונים. בכך יכול להיות הגיון. אבל אם הכנסת יושבת ועובדת — הרי אם חוק זה הוא טוב כשלעצמו, הריהו טוב גם בימים הקודמים לבחירות. ואם אנו עובדים בכלל, הרי עלינו לדון בחוקים הללו, כי זוהי עבודתה של הכנסת.

אבל אם ניקח את גישתם של חברי-כנסת שונים לחוק עצמו, — שונים הדברים, חברת-הכנסת בדר טוען שבדרך-כלל בא החוק הזה להכביד על בעלי הרכוש. הוא חושב שהמדינה אינה עושה נכון; בא חברת-הכנסת רובין וטוען שיש הקטנת המס לבעלי הבית וחברת-הכנסת וילנסקה תובעת שהחוק הזה יכניס למדינה סכומים עצומים, ואינה מביאה בחשבון שהמדינה המקבלת מאוחרתה מס-הכנסה. עליידי שיטה פרוגרסיבית מתחשבת דווקא עם אלה שהכנסתם נמוכה, ומשחררת אותם במידת יכלתה.

חברת-הכנסת אינם קוראים את החוק כמו שהוא ומערבבים את הארנונה הקיימת במדינה כדמי ביטוח למקרה אסון ברי כוש העומד על המגרש עם ארנונה עירונית על מגרשים ריקים, שאין עליהם כל מבינה. לא צריך ליצור רושם כאילו המדינה מקבלת מס ארנונה ממגרש ריק, חברת-הכנסת אריאב כבה על כך שהמס הוא גבוה מדי, ושרה-האוצר צריך לגלות אדיבות ולוותר על המס. אני מתפלאת על חברת-הכנסת אריאב, שהוא לא רק חברת-הכנסת אלא גם חבר בוועדת-הכספים, ויודע יפה כיצד מתלבטת ועדה זו במציאת מקורות כספיים לכיסוי הוצאות שונות ודחופות, לפי דעת ועדת-הכספים. והוא טועה טעות גדולה, שהמס הזה גבוה מדי, שכן אם נביא כחש-בון מגרשים הנמכרים לבניינים בתל-אביב למשל, הרי כשמציינים ריכים את שכר הדירה בעד כל חדר של 15—16 מטרים מרובעים, מחשבים את המגרש באלף ל"י. לכן אין לכבות, שהמס שהוצע עליידי שרה-האוצר למגרשים הוא גבוה מדי, הוא אינו גבוה מדי בערים, בנקומות מרכזיים.

זה פשע? לא כל יהודי יכול לעלות לישראל, אבל לא נפגשת עם שום יהודי שאינו רוצה ברכוש של מגרש בישראל, מה הפשע בדבר? לפני קום המדינה היה זה ענף מכובד, והרבה יהודים — יהודים וציונים טובים — היו שולחים כסף לארץ ישראל כדי לקנות מגרש או שנים, והיתה להם זיקה לישראל, והיו באים ומבקרים את מגרשיהם ומשלמים מסים, אבל באותם הימים היו המסים אפסיים בהשוואה למסים של היום.

כדי למנוע אירענה — אין ברצוני שאורחי המדינה ישלחו פחות מסים, רצוני הוא שישלמו יותר ולמדינה יהיו הרבה יותר הכנסות, אבל אני חושב שהדרך בה הלכנו עד היום לא היתה הדרך הנכונה, ולכן אני מקדם בברכה הצעת חוק זו, שאני מקווה שהיא רק התחלה בדרך הנכונה להבראת משק המדינה.

היו"ר י. קלינבוב:

רשות הדיבור לשר-האוצר.

שר-האוצר ל. אשכול:

כנסת נכבדה, צר לי מאד, אבל גם הפעם לא איענה למשאלתו של הלבבית — כי היא עשתה עלי רושם כזה — של חבר הכנסת ציולינג, ולא אאריך בדיבור. נראה לי — שלא כדאי לבזבז זמן על כך, לכנסת יש בכל זאת כמה שבועות לעבודה ועלינו להעביר מספר גדול למדי של חוקים, אבל, לשם רענון זכרונם של חברי-הכנסת ציולינג ורובין, אגיד כי כל החוקים הפיסקאליים כבר נמצאים בחלל עולמנו לפחות שלושת רבעי שנה, ואני מתפלא מאד ששני החברים הנכבדים הללו לא ידעו על כך, אני אומר זאת כלפי הטענה שטענו: מה החפץ זון הזה.

אישור חוקים מצריך זמן בממשלה ובכנסת, והאופוזיציה — לצורך ושללא לצורך — נוטלת זמן, אבל כל הענין אינו כל כך מסובך ואין צורך בסימפוזיון, מדובר פה על מגרשים, ועל מס רכוש המכוסים עד עכשיו 700 — 800 אלף לירות, ואם אנחנו מקטינים אותו לחצי הוא יכניס 350 — 400 אלף לירות, הסיגיה אינה קשה ומסובכת,

כמה חברים לא שמעו או לא הבינו היטב את דברי, אמרתי שזה עשוי להוות גורם מקל ומושר, לפחות במידה שתועמלנים משתמשים בו, הכנסת יודעת שאין אני מאמין כל כך בגורמים של אווירה, דיברתי הרבה בבית הזה על החווים הכובדים ובעבים בקשר למשיכת ההון הפרטי, יש לזה נימוקים הרבה יותר יסודיים ועמוקים, אבל ייתכן שגם לדברים האלה יש ערך בהמתקת משיכת ההון ליהודי חוץ-לארץ, ורומני שאין ביני ובין חברי-הכנסת ציולינג חילוקי דעות בשאלה לאילו השקעות היינו רוצים למשוך הון פרטי וציוכורי, אבל אנחנו רואים כבר הרבה עשרות שנים שהענינים האלה אינם מתקדמים בדיוק כפי שהיינו רוצים, יש לנו ענין עם העם היהודי כפי שהוא, עם מפורז בין שבעים אומה ולשון, ניסיתי בזמן האחרון להשפיע על יהודים להשקיע מהונם, ואני יודע את הדברים מנסיוני, "הודי מעוניין בהשקעה שצריכה להביא לו רווחים, הוא מעוניין to make money, וישראל איננה הארץ לכך, המבחר של השקעות אינו גדול כל-כך, אצלנו, ואני מצפה ליום בו יבואו יהודים לישראל מפני שכאן טוב ונחמד, אבל ברגע זה אין אנחנו יכולים להציע להם מבחר גדול להשקעה, חוששני שאין גם הרבה יהודים בני סמכא — וגם זה אחד האסונות שלנו — העוסקים בתעשייה, מתחבר שהיהודים רק עכשיו מתחילים להיכנס לשטח התעשייה, אבל בדרך כלל נמצאים יהודים סביב התעשייה, ובכלל, התעשיות שלנו הן מיוחדות במינן, ואין לנו מבחר גדול להציע, אני אומרים איפוא ליהודי שאינו עולה

מה שנוגע למגרשים קטנים, אני פונה במיוחד לשר-האוצר, כי בעל מגרש קטן שנמצא מי יודע היכן — על כל פנים לא ברחוב אלנבי בתל-אביב, אלא בפניה נידחת או במושבה — אם מעריכים את מגרשו בחמש מאות ל"י, אני אומרת שכדאי למדינה להגיד לאדם זה: שמור על רכושך, אל תמכור אותו, הוא יהיה לך ולילדיך, ולא נגבה ממך מסים, אני חושבת ששר-האוצר צריך להסכים לתביעה צנועה זו.

שר-האוצר לא הפתיע אותנו בהצעת חוק זו, כשהביא את חוק התקציב לשנה זו, אמר שביא לפני הכנסת חוק מס רכוש עירוני, יחד עם עוד חוקים אחרים, וגם העריך מה יכול מס זה להכניס למדינה, לכן אינני יכולה להיות אדיבה כמו חברי-הכנסת אריאב ולהגיד לשר-האוצר: להכנסות אל תדאג, אינני יכולה לשחרר אותו מזה, הוא חייב לדאוג להכנסה כדי לכסות אותה הוצאה שהחלטנו עליה בכנסת.

בנימין-סילס ששון (הספרדים):

אדוני היושב-ראש, חברי-הכנסת, אני מקדם בברכה הצעת חוק זו, אך לא לגופה, כי אני חושב שהיא באה במאוחר, ונר-תנת מעט, אבל היא משמשת עזרת לכך, שסוף סוף הכיר שר-האוצר בנזק הגדול שנגרם למדינה, ולא רק לבעלי הרכוש, על ידי הטלת מסים כבדים על מגרשים רבים, כל אלה שיש להם מגע עם משרד ספרי האחוזה, יודעים שפקיד משרד זה אינם עסוקים רוב הזמן, ומבין כל משרדי המדינה שהלכו וגדלו בדרך השם, והכפילו ושישלו את מספר פקידיהם, משרד ספרי האחוזה — לפי מיטב ידיעתי — לא הגדיל את מספר פקידיו, להיפך — גם הפקידים שישנם אינם עסוקים כל הומון ולא רק הפקידים אינם עסוקים, אלא גם הכנסות אינן באות.

והנה, בקושי רב מצאתי כמה מספרים. — ועלי להתלונן כחבר-כנסת, שמומן לזמן זקוק אני לעזרת הספירה, ואיני מוצא בה לא את הראש ולא את הזנב, איני מוצא שום מספר שיכול לעזור לי, ואני מבקש מהיושב-ראש לדאוג לכך שחברי-הכנסת הזקוקים לעזרה יקבלו אותה הן מצד הפקידים והן מבחינת החומר, הפקידים עושים אמנם כמיטב יכולתם אבל החומר הוא דל ביותר, המספרים שבכל זאת הצלחתי לקבל מוכיחים שהכנסות, הטאבו בשנת 1951/52 היו — 1,300,000 ל"י, ובשנה שעברה הגיעו ל-1,800,000 ל"י, ואם נשווה זאת לשני ערך המטבע — כי אז היה הדולר שווה 2.8 לירות, ועכשיו שווה הדולר 1.8 ל"י — הרי ניווכח שההכנסה הלכה ופחתה, וחברי-הכנסת הנכבדים יזכרו בוודאי, שבימי המאנדאט, לפני קום המדינה, שימשו הכנסות משרד ספרי האחוזה גורם חשוב מאד בהכנסות המדינה, ואילו היום הן כמעט אפס.

ולכן, כשחברי-הכנסת אריאב ביקש לבטל את מס הרכוש, לא עשה זאת מתוך כוונה שהכנסות המדינה יוקטנו, אלא להיפך, אני בטוח בזה, וכל מי שקשור למקצוע זה יודע, שאם יבטלו את המסים הקטנים המטרידים פה ושם, יגדלו המסים האחרים, מפני שמשם התעברה בטאבו הוא 7%, והרבה יותר טוב ובריא, שהרכוש יהיה בערכו המלא, ולא כמעט בלי ערך.

ידוע לחברי-הכנסת שישנם אנשים הזקוקים לכסף כדי לשלם את המסים, ורוצים למכור את המגרש או שני המגרשים שיש להם, אך אינם מצליחים, כי עכשיו יש שוק של מוכרים בלי קונים, אם מישור ברמזול ויש לו מגרש פנוי ברחוב אלנבי — אני אינני מכיר איש כזה — אני מוציא אותו מהכלל, אבל אלה שיש להם מגרשים, והמגרשים משמשים כתובת למסים בלבד, כולם בלי יוצא מן הכלל רוצים להיפטור ממגרישם אלה, ואינם מצליחים.

הופתעתי לשמוע את חברי-הכנסת ציולינג המתרעם על כך — כאילו אסור שיהודי יהיה לו מגרש, אני שואל: מדוע

לחברת הכנסת אריאב, אני רוצה לשאול איפה הגבול. על כל הצעת הקטנה או שינוי שאנחנו מציעים, באים ואומרים לנו: זה יפה, אבל צריך פחות. גם קל מאד להתחלף בתפקידים האלה. צריך קצת הגיון וקצת אחריות לגבי הענין, או אפילו יותר מזה; בדיון על התקציב אמרתי שאני יודע כי התקציב הזה, כפי שהגשנו אותו, אינו עונה היטב לענין העבודה והתעסוקה. אמרתי, שאני רוצה לקוות שהמשק יתפתח יותר וימלא את החסר, גם רמותי, — ואף יותר מזה — שאנו עומדים בתקופת עליה של אלפיים, או 2500 או 3000 או 3500 לחודש, והממ"ש שלה החודשה והכנסת החודשה יצטרכו לשבת על המדוכה, כי ל-3000 מתחשפים עוד 3000, ואל נא בחפזכם, חברי הכנסת אריאב וששון, שאמרתם כי אילו היו מבטלים מס זה לגמרי, היה זה יותר טוב. יכול אני להגיד לכם, שאם אויכם שעל ידי ביטול המסים ההכנסה גדלה, מיד אני נוח צו של ביטול המסים וימות המשיח באים מעצמם. אם יקרה כדבר הזה, באמת ייתכן שזה יהיה לקו. ייתכן שיש ללכת בדרך האמפירית ואפשר להשיג משהו. אבל גם כדי ללכת בדרך האמפירית צריך ליצור מצבירות של מנהיגי הדור; ואם אני צריך להזכיר את מנהיגי הדור המתחכים לכך שמסים הם אסון, פשע וחטא, — הרי לא יועיל הדבר אם תוריד אותם לחצי או לשני שלישים. דבר זה לא יועיל. לכן אני מציע שגם את הדבר המוצע יש לעשות במידה ובקצב, ואם יתברר שאין לנו צורך בכסף ושלתקציבנו יש רורה, תקציבנו מאוזן ויש רורה לכסות — וזאת יודעת ועדת הכספים וגם הכנסת שאין רורה לכיסוי — אז אפשר יהיה לדבר.

יש לחברת הכנסת רובין רק הערה נוספת, כי הוא שותף לכמה דברים שאמרתי. חברת הכנסת רובין, אין אמת שהכ"ד בנו השנה על האיש הקטן. במידה שמסים בכלל הם נטל, הרי גם מס' ההסתדרות והמסים לקיבוץ המאוחד הם נטל. וכולנו התרגלנו בחיים לנטל זה, ואף מחנכים לשאת בעול. אבל רחוק יהיה מאד מאד מן האמת אם נגיד שהשנה הכבדנו. אני אומר, כי מי שיבדוק את סולם המסים יראה — אני מטפל בענין זה דומני כל שלוש השנים האחרונות ואני רואה זאת, — שהיו אלה שלוש שנים של שיפורים, תיקונים והקטנות; וזה מתחיל בענין „התקרה“ של 80% שהיה לו בזמנו הגיון. טעם ושכל . . .

אהרן ציולינג :

הכל בכיוון אחד.

שר-האוצר ל. אשכול :

זה בהחלט לא נכון. אני נפגש היום עם הציבור — נדמה לי שחברת הכנסת בדר אמר שהוא נפגש יותר עם הציבור. ואני טוען שגם אני נפגש עם הציבור. עם הפועל ובעל-המלאכה — והם אומרים שהם שילמו החודש הרבה פחות מאשר בחודש הקודם. לכן אני אומר שאין השותפות הזאת באופוזיציה נכונה. אפשר לעבור על גבולות האמת, אפשר ללכת סחור-סחור ולא לספל בענין. אבל לא יהיה נכון להגיד שהשנה הכבדנו. להיפך: הקלנו לכל אורך הקו, וזה נוגע גם ביחס לענין הפעוט של מס הרכוש.

לחברת הכנסת וילנסקה אעיר הערה אחת: כל אדם חייב להודות שלא תמיד יש הכנסה גדולה לבעל מגרש גדול. עד אני לכך שיש אדם בעל מגרש גדול או מגרשים אחדים והכ"ד נסתן אינה גדולה.

אני מסכים בזה. אלה הרוצים להופיע כדואגים להקלת עול המסים, — ולעתים מושכת סיסמה זו עד גבול ידוע,

הנה, שגופו ורוחו אינם בשלמות כאן; קנה פרדס, קנה בית. אני עצמי מסופק בכך אם יש צורך להשקיע בדברים מעין אלה כסף בישראל. לדעתי אין צורך בזה. ומאידך, יהודי כזה לא יבנה בית באיזה מקום נידה, אפילו לא בקרית-שמונה. אם הוא ירצה להשקיע כספים, הוא יבנה בתל-אביב או בחיפה. וזה אינו מן הדברים הבעורים ביותר. כדי ללכת לתעשייה, הוא צריך לדעת לאן לצרף ולהבין איך לעשות זאת. אין זה פשוט כל-כך, וגם המבחר שלנו בשטח זה אינו כה גדול.

עם כל הגירסה שלי, אני בוחר בכך שאלפים ורבבות יהודים יתקעו איזה שהוא שורש בישראל, אפילו במגרש של חצי דונם או דונם. נדמה לי שזה לפעמים ממלא בבית יהודי אותו תפקיד שמילא השד"ר וקופסת רבי מאיר בעל-הנס. אני זוכר עד היום את השד"ר הראשון שהיה המקשר שלי עם ארץ-ישראל. ודאי שדבר יותר משקי ויותר יצרני — חשוב יותר. אבל מגרש עשוי למלא שליחות חשובה בבית יהודי שעדיין אינו רוצה לעלות לישראל. ואני מציע שלא לזלזל בזה. אינני רואה בזה את טבור העולם, או מרכז חשוב לפיתוח. אבל ייתכן שיש לזה ערך. אנחנו חיים בימים שאנחנו כבר מולולים בערכו של הדולר, וטוב שהגענו לכך. אבל אל נבזו לקטנות כאלה.

אהרן ציולינג :

אחא מדבר על מגרשים שייקנו בדולר או על מגרשים קיימים?

שר-האוצר ל. אשכול :

אינני יכול לחלק זאת לשני סוגים.

אהרן ציולינג :

ביקשתי ממך את המספרים.

שר-האוצר ל. אשכול :

שמעתי זאת. האם אני חייב למלא את כל הבקשות?

אהרן ציולינג :

אבל אתה חייב להסביר את הנושא בכנסת.

שר-האוצר ל. אשכול :

אינני יכול לעכב את הכנסת עד שאערוך מחקר בכל פעם שמישהו ישאל אותי שאלה על כמות מגרשים מסוג זה או אחר. אם תגיש שאלתה, אני מוכן להבטיח תוך שבועיים או עד לתקציב הבא להביא חומר בענין זה.

עד עכשיו היה מינימום המס 0.6% מהערך. ההצעה היא שהמינימום הזה, שהיה קיים עד עתה לגבי מגרשים שערכם 500 ל"י, יהיה מעתה לגבי מגרשים שערכם 1000 ל"י. אני מבקש חסד ורחמים וקצת אמת מחברת הכנסת ציולינג ורובין: שיקחו את העובדה הזאת בחשבון.

אמרתי שכאן חשובה הטכניקה של גביית מסים, ואנשים העוסקים בזה מעוניינים שיהיו ככל האפשר פחות סוגים. לכן באה ההצעה שבמקום ארבעה סוגים יהיו שני סוגים. אבל אם חברי ועדת הכספים יעמדו על כך, אני מוכן שגם ממגרש בשווי 1000 ל"י ייגבה לא 0.5% אלא 0.6%. אני מוכן גם להסכים להצעת חברת הכנסת בבה אידלסון לפטור לגמרי ממס מגרשים שערכם 500 ל"י. צאו וראו לאיזה רוחב לב האוצר מגיע!

— חוק מס הרכוש העירוני (הוראות שונות) (תיקון מס' 5) (אשכול, קליבנוב); הודעת יושב־ראש ועדת הפנים בענין חוק נצר סירני (קליבנוב, חת); חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (קליבנוב, מאירסון) —

בסיום, אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

היו"ר י. קליבנוב:

שמענו את דברי החשובה ואנו עוברים להצבעה על ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים. כל הצעה אחרת לא נשמעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את חוק מס הרכוש העירוני (הוראות שונות) (תיקון מס' 5), תשט"ו — 1955, לוועדת הכספים, נתקבלה.

ב. הודעת יושב־ראש ועדת הפנים בענין חוק נצר-סירני *

ועדת השמות בוחנה בצדקת דרכה לקבוע שמות עבריים בלבד ולא לתת מקום ללעז בשמות ישובים בישראל, ותוסיף לעמוד על משמר השם העברי במפת ישראל, אולם בהתחשבה בדעתה ובמשאלתה של הכנסת שראתה את גילוי קידוש השם בפרשת חיים אנצו סירני כיוצאת מן הכלל ובהתחשבה גם בטעם, שצילי השם אינו רחוק מצליל עברי, נותנת הוועדה את אישורה להחליפת שם הקיבוץ נצר-בוכנולד — בשם „נצר-סירני“.

דעתה של ועדת הפנים היא, שבהחלטה הנ"ל של ועדת השמות בא על תיקונו הרצון לתת שם ושארית על אדמת ישראל לשליח-הצנחן חיים אנצו סירני, שבחר למסור את נפשו על כבוד ישראל ואדם במלחמת העולם השנייה ומצא את יומו האחרון בכבשן בדאכאו.

לכן מציעה ועדת הפנים לכנסת, לא לדון עוד בחוק הנ"ל, ולהסתפק בפרסום ההודעה הזאת ב„דברי הכנסת“.

היו"ר י. קליבנוב:

בהתאם לרצונה של ועדת הפנים נסתפק בפרסום ההודעה ב„דברי הכנסת“.

ג. חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשט"ו — 1955 (**)

(קריאה ראשונה)

במידה שנשארו נקודות הסענות הבהרה או השלמה, הרי ייעשה הדבר עלידי הכנסת בבוא העת. היום מתכבדת אני להגיש בשם הממשלה הצעת חוק שענינו מצטמצם בתיקון שני סעיפים בחוק הביטוח הלאומי, שתיקונם אינו סובל דיחוי.

התיקון הראשון מתייחס לסעיף 30 של החוק, בדבר מענק לידה המשתלם לילודת עלידי הכנסת בבוא העת. המענק נקבע לסך של 55 ל"י, שמהם 30 ל"י משתלמים לילודת לצרכי אשפוז בבית-חולים בו היתה הלידה ו-25 ל"י נתונים לה לשם רכישת ציוד לנולד. הוברר, שסעיף 30 לוקה בחסר, לא הובא בו בחשבון המקרה של לידת שנים או יותר בלידה אחת. הסטאטיסטיקה של השנה הראשונה לקיום המוסד מראה, כי ב-12 מקרים בערך מתוך 1000 נולדים יותר מילד אחד בלידה אחת. בכל אותם המקרים מקבלת היולדת כסף כדי לקנות ציוד לנולד אחד בלבד, בעוד שבשביל הנולד האחר אין היא מקבלת ולא כלום. לפיכך מציעים אנו לתקן את סעיף 30 באופן שבכל מקרה של לידה של יותר מילד אחת בלידה

חבר-הכנסת ששון — הרי לא רק הדיבור על ביטול המסים עד גבול מסוים יכול להביא תועלת, אלא גם לדיבור יש גבול. המוני העם מתחילים לחשוב שזה קצת יותר מדי מתוק. העם יודע מה נחון וישמור על הפרופורציה. נזכיר שאנו עומדים בתוך ענינים גדולים שידרשו מאתנו הרבה אמצעים, ובעריכת התקציב ידענו שיש צורך בהם וידענו שאין הוא עונה עליהם, ולכן אל נא תהיו ותרנים גדולים כאלה. בשנה הבאה נמשיך בוודאי להסתכל בורקור, בלפיד, בכל היער הטבור הזה של מסים, ואז — להנחת דעתך, חבר-הכנסת ברר, שהזכרת את ענין איחוד המסים — גם זה יבוא בזמנו ובמקומו.

היו"ר י. קליבנוב:

לפני שאנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, רשות-הדיבור להודעה ליושב־ראש ועדת הפנים.

נחום חת (יו"ר ועדת הפנים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, יש לי למסור בשם ועדת הפנים הודעה בענין חוק נצר-סירני: ביום 3 ביאנואר 1955 העבירה הכנסת לוועדת הפנים הצעת חוק של שלושים ושלושה חברי-הכנסת מסיעות שונות בשם „חוק נצר-סירני“, שכל תכנון היה: הישוב „נצר“ ייקרא מעתה על מפת ארץ-ישראל: „נצר-סירני“.

ועדת הפנים שמעה בישיבתה מיום ט' בשבט תשט"ו — 1 בפברואר 1955 — את באיכות ועדת השמות הישביים שעלידי ועדת השמות הממשלתית. ועדת השמות הנ"ל הודיעה לוועדת הפנים, שביום ט"ו בשבט תשט"ו — 7 בפברואר 1955 — נתקבלה במליאת ועדת השמות ההחלטה הבאה:

„בעקבות פנייתה של ועדת הפנים של הכנסת, שנתיבסה לדון בהצעת החוק „נצר-סירני“, דנה ועדת השמות הממשלתית במליאתה מחדש ומחליטה —

היו"ר י. קליבנוב:

נעבור לסעיף ב' של סדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשט"ו — 1955, קריאה ראשונה, אבקש את שרת העבודה להביא את הצעת החוק.

שר-העבודה ג. מאירסון:

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. מאז נכנס חוק הביטוח הלאומי לתקפו ב'1 באפריל 1954, מורגש קיומו בכל בית-אב בארץ. הביטוח הלאומי הוכיח את חיוניותו הלכה למעשה והשתלב בחיי יום יום בכל שכבות האוכלוסייה.

במשך שנת קיומו הראשונה הופעלו ענף ביטוח נפגעי עבודה וענף ביטוח אמהות, והחל מהאחד באפריל השנה הורחב היקפו של ענף ביטוח האמהות והופעל ענף שלישי — ביטוח אלמנות ויתומות. לפי לוח הזמנים שנקבע בחוק עצמו, יתחיל המוסד לביטוח לאומי לשלם, החל מ'1 באפריל 1957 — בעוד פחות משנתיים — גם קצבות זקנה, ואז יופעל במלואו החוק המהווה שלב ראשון, אך חשוב ביותר, של הביטוח הלאומי המקיף.

* „דברי הכנסת“, חוב' ט', עמ' 474.

(** רשומות (הצעות חוק, חוב' 243).

בבה אידלסון (מפא"י):

אין צורך באשפוז כפול.

חנן רובין (מפ"ם):

כאשר דיברתי על תאומים, חזקה עלי שאני יודע שמושג זה אומר שהם נולדים לאותה אשה ולא לשתי נשים.

כולי תמיהה על כך, שהתיקון הראשון שמציעים לחוק הביטוח הלאומי הוא, שכאשר נולדים תאומים — לא יתנו 110 לירות אלא 80 לירות בלבד.

שר-העבודה ג. מאירסון:

עד עכשיו היה 55 לירות.

חנן רובין (מפ"ם):

אם כן — צריך להגיד פעמיים 55 לירות.

במידה שעקבתי אחרי הדברים התעוררה השאלה, אם לאשה שלא ילדה בבית-חולים יש לשלם את המענק בשיעורו המלא. בא החוק ומצוין ש"המענק יינתן להוצאות האישפוז ולרכישת ציוד בשביל הנוול... הכל כפי שייקבע בחקנות", ולפי דברי ההסבר ששמענו יינתן המענק, לפחות בחלקו, רק לצרכי אשפוז. אם היולדת לא תלד בבית-חולים כי אז — כך יש להבין — ישולם לה רק חלק מהמענק המגיע לה. יוצא מזה שאם חסר רק אחד משני החלקים לא ישולם המענק באופן מלא. לדעתי יש לשלם את המענק באופן מלא, גם במקרה שהיולדת משום מה לא נוקה או לא יכלה להיוקק בבית-חולים מפאת תנאי תחבורה. אם לא ינוצל החלק המיועד לצרכי אישפוז יש לתת לפחות לקניית ציוד. לא ייתכן שאם אשה אינה נמצאת בבית-חולים, יוקטן משום כך המענק. לפי הכתוב כאן אפשרי דבר זה.

אם מדובר בתיקונים שונים יותר שיש להכניס לחוק הביטוח הלאומי, הרי התיקון הראשון בחשיבותו הוא העלאה כלשהי בתשלומים לנפגעים בעבודה. דווקא בענין זה לא באה הצעה.

יותר מזה, מן הצורך גם לדאוג לביטוח נגד אבטלה. כבר עברו שנתיים מאז חקיקת החוק, שאלה זו של ביטוח נגד חוסר-עבודה מצריכה תשובה והתשובה טרם ניתנה. אם בתקופת המנדט היו מפדה א' מפדה ב' ומפדה ג' של ההסתדרות הכללית — הרי שפעולות העזרה ההודית של ציבור הפועלים אינן יכולות לענות על הצרכים היום. דווקא העובדה שיש כנסת, יש חוקים, יש ממשלה — יש, בקיצור, ממלכתיות — מחייבת ביטוח ממלכתי נגד חוסר-עבודה. אחרי שנתיים של קיום חוק ביטוח לאומי יש ללכת צעד קדימה ואת הצעד הזה עדיין לא עשו ולא חושבים לעשות.

חוק הביטוח הלאומי רואה גם אפשרות או קובע אפשרות — לפחות עיונית — של השתתפות האוצר במימון ההוצאות של הביטוח הלאומי. מתי יופיע חלקו של האוצר בתוך תקציב המוסד לביטוח לאומי? מתי יוגשם הסעיף הכללי הזה שנמצא בתוך חוק הביטוח הלאומי?

הצעת התיקון התדושה שמציעים לחוק הזה לא היתה צריכה להיות הצעה שיש בה תיקונים שערכם מפוקפק למדי, אלא היתה צריכה לכלול צעדים לקראת פתרון של כמה וכמה ענינים שלא נפתרו. אם רוצים לתקן במסגרת הקיימת — צריך היה לפחות לתקן את שיעורי התשלום לנפגעים בעבודה.

בבה אידלסון (מפא"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושבת שהכנסת צריכה לציין לשבח את ערות משרד העבודה לחוקים שאנחנו מחוקקים. אינני יודע אם רבות הן הארצות שבהן אחרי שנה של קיום החוק כבר מתחילים לתקן ולשפר אותו.

אחת יוגדל המענק בשיעור של 25 ל"י עבור כל ילד נוסף. התיקון המוצע אינו מחייב להגדיל את חלק המענק בסך 30 ל"י המיועד לכיסוי הוצאות האשפוז, בהודמנות זו הוצע גם לשנות את נוסחו של סעיף 30, כדי למנוע כל ספק, שהמענק יינתן רק לאותן היולדות שהזדקקו לאשפוז.

התיקון השני מתייחס לסעיף השלישי של התוספת ה"ב" בעית של חוק הביטוח הלאומי, שענינה דמי פגיעה בעבודה. את סעיף 3 יש לקרוא יחד עם סעיף 2 באותה תוספת. סעיף 2 קובע כי בעד יום הפגיעה ישלם המעביד לעובד הגיווק את שכר העבודה הרגיל. בסעיף 3 נאמר כי בעד שלושת ה"מ"ם הראשונים שבהן לא היה הנפגע מסוגל לעבוד לא ישולמן לו דמי פגיעה, אלא אם כן אי-כוש העבודה נמשך לפחות ארבעה-עשר יום.

נתעוררו ספקות בדבר הפירוש שיש לתת למלים "שלושת הימים הראשונים". לפי פירוש אחד כוללים שלושת הימים הראשונים את יום הפגיעה. פירוש זה גורר אחריו תוצאה שאליה לא נתכוונו, והיא: תשלום כפול בעד יום הפגיעה, הן על-ידי המעביד והן על-ידי המוסד לביטוח הלאומי במקרה שאי-כוש העבודה נמשך ארבעה-עשר יום. הפירוש האחר, איתשלום דמי פגיעה בעד שלושת הימים הראשונים נוסף על יום הפגיעה, לא נתקבל על-ידי נציגי המעבידים והמעבידים, שעה שהם ניסחו במשותף הסכמים קיבוציים כלל-ארציים.

לכן, כדי להסיר כל ספק, מוצע לנסח את סעיף 3 בזה הלשון: "בעד שני הימים הראשונים שלאחר יום הפגיעה". יחד עם זאת מוצע לקצר מארבעה-עשר לשנים-עשר את מספר ימי אי-הכושר לעבודה המוכים את הנפגע לקבל מאת המוסד לביטוח לאומי את דמי הפגיעה החל ממחרת יום הפגיעה. נציגי המעבידים והעובדים כאחד הביעו שביעת רצונם להסדר המוצע כאן.

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת-העבודה של הכנסת.

היו"ר י. קליבנוב:

נפתח עתה בוויכוח על הצעת החוק, במסגרת של עשר דקות לכל נואם. רשות-הדיבור לחברי-הכנסת רובין.

חנן רובין (מפ"ם):

חברי הכנסת הנכבדים, עצם חקיקת חוק הביטוח הלאומי בארץ לפני שנתיים בערך היה דבר חשוב וחיובי. נמנענו אז בהצבעה הסופית להצביע בעד החוק, באשר לא היה בו לפי דעתנו, כדי לספק את הצרכים כפי שצריך היה לספקם גם בשלבים הראשונים של הגשמת החוק. אבל עצם פעולה זו של הנהגת הביטוח הלאומי בארץ היא ללא ספק צעד חשוב קדימה בחקיקה הסוציאלית שלנו.

אבל אם עכשיו, כעבור שנתיים, מובאת לכנסת השניה ערב התפורותה הצעת חוק לתיקון חוק הביטוח הלאומי, הרי מי שקורא את ההצעה יכול להתרשם שבתקופה האחרונה יש "מגיפה" של הולדת תאומים.

בבה אידלסון (מפא"י):

זו אינה מגיפה.

חנן רובין (מפ"ם):

התכוונתי כמובן ל"מגיפה", במרכאות כפולות.

מי שקורא את החוק יכול לחשוב שגולדו כל כך הרבה תאומים עד שתקציב המוסד לביטוח לאומי עלול להודעזע על-ידי כך שישלמו גם בשביל הילד השני 55 ל"י, ולכן באה שרת-העבודה ומודיעה שהנסיקו לא ילמד אותנו שבשביל הילד השני צריך לשלם 25 לירות בלבד.

אחת הנמצאות במרחק של 40 קילומטר מבית-החולים. אותה יולדת ילדה בבית ולא הגיעה למקום. וכשהגיעה אף התביעה למענק, רק לסכום שנועד לרכישת ציוד לתינוק, לא זכתה בכך מפני שהמוסד מנית מראש שאין לתת לה את המענק.

אני מבקשת משרת-העבודה שתהיה התחשבות בתנאי החיים של אלפי אמהות, שדווקא הן הזקוקות למענק זה, הסכום של 25 ל"י הוא חשוב מאד בשביל האשה הזאת. נראה לי שמוכרחים להתקין תקנה לגבי מקרים, שהיולדת אינה יכולה להגיע (יתכן שצריך להיות אישור של רופא על כך) לבית-החולים, שאין לה תחבורה לשם כך. החוק אומר, שבמקרה שהיולדת לא הגיעה לבית-החולים לפני הלידה, הרי אם היא מגיעה שמה מיד אחרי הלידה, גם במקרה כזה היא זוכה במענק. המצב בבית-החולים שלנו ידוע; אינני יודעת, אולי זה טוב יותר, אני לא אקבל על עצמי לפסוק בנדון, אולם המצב הוא, שהיולדת נמצאת בבית-החולים שלושה ימים או ארבעה במקרה הטוב ביותר. האם עליה לנסוע אחרי הלידה לבית-החולים? אנו יודעים במה כרוכה נסיעה זו באוטו משא, בטנדר, מיד לאחר הלידה. נראה לי שהרופאים יסכימו לדעתי, שלא כדאי שהיולדת תסע לאחר הלידה בתנאים כאלה. מוטב שתקבל את המענק לתינוק לרכישת ציוד ולא תיטלטל.

לכן אני מציעה להכניס סעיף, שלפיו ירשו במקרים אלה באישור רופא, לחלק את המענק ולזכות אלפי אמהות הד"קוקות לכך ביותר בקבלת הסכום הזה.

אסתר וילנסקה (מק"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. התוספת של המענק המוצעת עליי שרת-העבודה מהווה תיקון קל ביותר. יחד עם זה רצוני לציין את העובדה המכרעת, שבחוק הביטוח הלאומי חסרים ענפים חשובים ביותר, והם: (א) ביטוח מפני חוסר עבודה, הקיים בהרבה ארצות קאפיטליסטיות, כגון אנגליה, בלגיה, ארצות סקנדינביה ואחרות; (ב) חסר בחוק זה ביטוח מפני מחלה.

הואיל והאבטלה בארצנו, הן אבטלה חלקית והן מלאה, היא תופעה כרונית, יש חשיבות ודחיפות לתביעה החיונית לחוקק חוק ביטוח מפני אבטלה, כלומר להכליל בביטוח הל-אומי סיוע למובטלים חלקיים ומלאים.

ידוע, שכשמעוררים תביעה זו, עונה שרת-העבודה שאין כסף ואין אפשרות למלא דרישה זאת. אנו מציעים מבנה של תקציב אשר יאפשר להקציב סכומים רציניים לביטוח מפני אבטלה. דעתנו היא, שהממשלה חייבת לדאוג לפרנסתם של האנשים שאינה מספקת להם עבודה.

אנו מציעים שיטה שתאפשר לגבות מסים מסוימים ממעלי הון גדול לכיסוי ההוצאות הקשורות בביטוח זה. כן אנו מציעים קיצוצים בתקציבים שונים, כגון תקציב המשטרה ואחרים, ועליידי כך נוכל לחסוך סכומים לביטוח מפני אבטלה.

אולם מאחד הפרסומים של משרד-העבודה מסתבר, שגם במצב הקיים ישנם סכומים, וסכומים ניכרים, מיליוני לירות שאפשר לנצלם לביטוח מפני אבטלה. בירחון העבודה מחודש מאי 1955 פורסם, שהצעת תקציב ההכנסה של המוסד לבי-טוח לאומי לשנה זו היא 28.5 מיליון ל"י, והצעת תקציב ההוצאה מסתכמת ב-12.5 מיליון ל"י. כלומר, בשנה זו יישאר עודף בשיעור של 16 מיליון ל"י. אנו סבורים, שעובדה זו היא אחת ההוכחות לכך שהעול שהחוק הזה מטיל על העוב-דים לממן בחלקם את ההוצאות הביטוח איננו הכרחי, וכי הממשלה יכולה לממן את ההוצאות של סיוע למובטלים חלקיים ומלאים.

לחבר-הכנסת רובין לא ברור מה ערך התיקון שהובא ביחס לביטוח אמהות. הדבר הזה כל-כך פשוט. ביסודו של החוק היה הונח הדבר השומר על בריאות האם והילד. מתוך כך קיבלה הכנסת את החוק האומר דבר פשוט: כל האמהות העומדות ללדת, צריכות ללדת בבית-החולים, לטובתן ולטובת ילדיהן. מתוך כך קושר החוק את מתן ההענקה ליולדות באשפוז בבית-החולים. עצם הדבר, שאשה יולדת בבית-החולים, הוא דבר חיובי. האם מקבלת הענקה המכסה את דמי האיש-פוז במלואם ונותנת לה אפשרות לקנות את הציוד הראשון לתינוק. עכשיו — בשנה השניה לקיום חוק הביטוח הלאומי — מביאה לנו שרת העבודה תיקון רציני מאד. דמי אשפוז היולדת אינם גדלים גם אם היא יולדת שנים או שלושה ילדים. מה שנוגע לדברים האחרים — המענק יתוקן. החוק לא הבטיח זאת עד עכשיו. בא התיקון ואומר, שבמקרה שאשה יולדת תאומים היא תקבל עוד 25 לירות לקניית ציוד לילד השני, נוסף ל-25 לירות שהיא מקבלת בשביל הילד הראשון.

אין פה קיפוח. יש פה דאגה קפדנית למשפחה, כשאם המשפחה יולדת בבית-החולים, ילדיה יקבלו את הציוד הדרוש.

שאלתי את עושי המלאכה במשרד העבודה, מה הוצא בשנה הראשונה לענין זה שנקרא: דאגה לאמהות. דבר קטן לפי הערכתו של רובין, וגדול לפי הערכתי: שנים וחצי מיליון לירות. אם זכינו לחוק זה ואם הוצאו שנים וחצי מיליון לירות כדי לשמור על אמהות וילדיהן, — אינני יודע כיצד יכול חבר-הכנסת להגיע לידי מסקנה שאין כל ערך לתיקון המוצע, אולי לא ירד לעומק הבנת הענין. כל מי ששמע את הדברים באזנים קשובות הבין, שענין זה הוא חשוב וחיוני. וטוב שהחוק אינו אות מתה אצלנו וברגע שנתקלים בצורך לתקנו — מתקנים אותו, לטובת אזרחי המדינה.

שרה כפרית (מסא"י):

כנסת נכבדה. רואי שאני מסכימה עם התוספת ששרת העבודה הביאה לנו עכשיו, ותוספת לילד השני, לבן הזוג הנולד. הדבר מובן וגם מוצדק, ולכן יש לקבלו. אולם אגב תוספת זו בסעיף 30 רצוני לומר עוד דבר ולתבוע תוספת שניה, אם לא בחוק, הרי לכל הפחות בתקנות.

אנו יודעים שחוק הביטוח הלאומי פועל אצלנו מה-1 לאפריל 1954. במשך הזמן הוכנסו בחוק חידושים רבים, חוקנו תקנות חשובות בהתאם למציאות שלנו, ועל כך יש להעריך מאד את המוסד לביטוח לאומי העומד על המשמר העניינים, יודע, לומד ומקדם את הדבר.

והנה רצוני לומר, שיש לנו ישובים רבים בהם מצב היולדת קשה ביותר, אלה הם ישובי העולים, מושבי העולים הנמצאים רחוק מאד מבית-החולים ואין אפשרות ליולדת לה-גיע לבית-החולים, אין במה לנסוע, אין תחבורה סדירה, אין אמבולאנסים ואין חובשת במקום שאפשר להיעזר בה ולדעת באמצעותה את התאריך במדויק מתי צריכה האשה לנסוע ללדת. רבים המקרים במקומות הללו, שהאשה אינה מגיעה לבית-החולים ויולדת בביתה בתנאים קשים בלי עזרת חובשת או מיידלת.

מסתבר אפוא, שיוולדת כגון זו אינה מקבלת מענק, היות וסעיף 6 של החוק קובע שהיולדת זוכה במענק רק בתנאי שהיא יולדת בבית-החולים. לכן אני מציעה לשרת-העבודה להתקין תקנות לגבי מקרים, שאין כל אפשרות להגיע לבית-החולים.

קראנו מעל דפי העתונות, שהמוסד לביטוח שיש לו גם מוסד לערעורים, דן בימים האחרונים במקרה של יולדת

אשר למענק של 55 ל"י — אנו חושבים שגם הוא אינו ממספיק, הצענו בשעתו, ואנו מציעים גם עכשיו, שגובה המענק יהיה בשווי של משכורת חדשית של המבוטחות. ואם האהאשה אינה עובדת ולא עבדה, אנו מציעים שגובה המענק יהיה בשווי של משכורת עובד מדינה באחת הדרגות האחרונות.

יש לציין, שאתו לא מבוטל של נשים יולדות מחוץ לבית־החולים. אין זה נובע מכך שהנשים אינן יודעות שבבית־החולים יותר טוב ללדת, ולא ידוע להן שרק לידה בבית־החולים מבטיחה בריאות וחיים של היולדת. סיבת הלידות מחוץ לבית־החולים היא, שבאשמת ממשלה זו שוררים תנאים כבדים, שגלגלם חלק מהתושבים, חלק מהנשים היולדות, אינו מגיע לבית־החולים.

ישנן מעברות רבות שבהן אין אמבולאנס, אין טלפון ואין אמצעי טראנספורט מינימאליים. ישנן מעברות, שמהן הולדת אינה יכולה בשום פנים ואופן להגיע לבית החולים. הדיבור על כך שהיולדות אינן רוצות לבוא לבית החולים הוא ברוב המקרים דיבור דמאגוגי, נסיון של חיפוי על מדיניות הממשלה, המונעת מתלקים ניכרים של הציבור תנאים אנושיים אלמנטאריים. בסביבה הקרובה של כפרים ערביים רבים אין בתי חולים, אין שם טלפון, אין אמבולאנס ואין אמצעי תחבורה אלמנטאריים להעברת היולדת לבית החולים.

חברת הכנסת כפרית העלתה כאן דברים אחרים לתיאור המצב — רצוני לומר לה שמישהו אחראי למצב זה; האחראית למצב בו אין אפשרות לילדות להגיע לבית-החולים, היא הממשלה שאינה מקציבה אחוזים מתאימים מהתקציב השירותי בריאות, ולעומת זה מקציבה היא אחוזים ניכרים וסכומים מופרזים למטרות ממשלה.

רק לפני יומיים התפרעה המשטרה בפעולה נגד פועלי דחק, אשר הפגינו בצפת, בתבעם לא להוריד את דמי הנסיעה משכרם העלוב. המשלה מוציאה כספים להוצאות המנופחות של המשטרה, שעיקר מטרתה היא לפעול נגד העמלים. אני רוצה בהזדמנות זו למחות נגד ההתפרעות של המשטרה בצפת.

דבורה נצר (מסא'י):
האם זו הזדמנות מתאימה בשעה שדנים על הביטוח
הלאומי?

אסתר וילנסקה (מק"י) :
שנית, לא מובטח המינימום של שבעה ימים לילולת
בבית־החולים. מדאגנ מאד שכיום דבר "רגיל" הוא להוציא
ילולת בבית־החולים אחרי ארבעה ימים, ויש מקרים שמוֹ-
צאים אותה אף אחרי שלושה ימים, שבעה שלמי דעת הרופֹּ-
אים המינימום הוא שבעה ימים בבית־החולים.

ואגב, רצוני לומר שבכינוס הרופאים בנתניה הביאה ד"ר טובה ברמז-ישורון מספרים המראים על גידול אחוז הלידות מחוץ לבית-החולים, ובר הנובע מתנאי חיים גרועים במעבדות וחוסר אפשרות להגיע לבית-החולים. דרישתנו היא, להגדיל את המענק ליולדת לגובה של משכורת חדשה של היולדת או משכורת חדשה של עובד המזיה.

אפיני הוא שנציגי מפא"י בממשלה מגשימים רק את אותן ההצעות שהוסכם עליהן עם שותפיהם מחוגי המעבידים היושבים בממשלה.

הפיצויים או חלק ממנו לזכות קופת הביטוח. כאן יש לנו ענין ברשותו של השר. במקרה שאני דן עליו משתמשת שרת העבודה דווקא בחומרה. הרשות נתונה לה לא לנגוע בפיצויים והיא משתמשת ברשותה להפחית פיצוייה. וזאת במשפחה שאפילו אם תקבל את הגימלה כפי שאני דורש אותה, היינו 125 ל"י לחודש ולא 107 ל"י כפי חישובי המשרד, לא תוכל לפרנס 7 נפשות.

ובכלל, לעצם הרשות הזאת שניתנה לשר אי אפשר להסכים. אילו היו אצלם 100,000 לירות בבנק מירושה או איזו צורה אחרת של הצטברות רכוש — אין רשות למשרד להניח את כפו עליהן, אבל כשהם פיצויים, אזי המשרד הוא הבעל עליהן. כאן הריני מתקומם נגד עצם הסעיף בחוק ודורש לתקנו. אין שום הגיון, לא מוסרי ולא יורדי יבש, להעדיף זכות בבנק על זכות לפיצויים. אפשר להבין, שאדם שיש לו כסף כדי מחייתו, אין לתת לו גימלאות. אבל אין לה' בין בשום פנים את ההפליה בין זכות של פקדון בבנק לבין זכות לפיצויים מאת חברה שאין לה כל שייכות למוסדות ממלתיים.

אכן, הריני מציע לתקן את הסעיף הזה ולקבוע כי הזכות לפיצויים מאת חברה מסחרית היא כזכות של פקדון בבנק.

בן-ציון הראל (הציונים הכלליים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, את התשובה לטענותי של חברת-הכנסת לביא שאשר לשרת-העבודה.

ולעצם תיקון החוק — אני מצדד בו. אני רק מצטער שלא הובאה יחד עם התיקון הזה עזרה שלמה של תיקונים הכרחיים נוספים בחוק הביטוח הלאומי. אבל קודם לעצם התיקון המוצע, התיקון הזה, המטפל במקרה של תאומים, שלישייה, רביעיה וחמישייה, הוא חשוב מאד. תיקון זה צודק והכרחי. החוק כפי שהיה עד עכשיו גרם קשיים רבים. חושבני שצריך להוסיף כאן, שכאשר מדברים על הילד השני הכונה היא לכל ילד נוסף שנולד חי באותה לידה, אחרת שוב יהיה הדבר נתון לפירושים משפטיים שונים. לי נדמה, שצריך לתקן את הדבר בנוסח זה: "כל ילד שעובד חי את בית-החולים" — אבל זהו פרט בלבד.

ברצוני להתעכב על ההכרח שבאשפוז הילודת לשם קבלת מענק הלידה. שמעתי גם קודם וגם עכשיו את הטענה הצודקת לכאורה, שאנו מקפחים על-ידי כך את זכות הילודת, שאין באפשרותה או שאין ברצונה ללדת בבית-חולים. אולם קודם כל רוצה אני להרגיע את חברת-הכנסת וילנסקה ולהביא לפניה כמה מספרים. צדקה חברת-הכנסת וילנסקה, באמרה שד"ר טובה ברמן הודיעה בשעתו שמספר הלידות בבית-החולים ירד. אולם לצערי, לא ציינה חברת-הכנסת וילנסקה, מתי בדיוק נאמר הדבר. ד"ר טובה ברמן אמרה זאת לפני הנהגת הביטוח הלאומי, בשעה שמספר הלידות בבתי-החולים ירד מתוך סיבות שונות מ-84% ל-80%. בחודשים האחרונים, ולפי דעתי דווקא בגלל סעיף זה בחוק, הגיע אחוז הלידות בבתי-חולים ל-96% מכלל הלידות בארץ. אפילו ברוסיה רחוק עוד אחוז הלידות בבתי-חולים מלהגיע ל-96%.

אסתר וילנסקה (מק"י):

אין זה נכון. אינך יודע מה אתה מדבר. שם יש ריפוי חיים. אתה מסתך בידעיים.

בן-ציון הראל (הציונים הכלליים):

אני יכול להמציא לך חומר רשמי. רוסיה לא הגיעה עדיין לאחוז זה. אביא לחברת-הכנסת וילנסקה את החומר הרשמי המתפרסם שם.

אני מסכמת בזה את דרישותינו: אנו דורשים תשלום לנפגעי העבודה מהיום הראשון; אנו דורשים מאת הממשלה שתדאג דאגה מלאה לבטחון העובדים ליד המכונה, תאפשר תזונה מספקת ורמת חיים הוגנת, דבר אשר יקטין באופן ניכר את מספר תאונות העבודה.

שלמה לביא (מפא"י):

כנסת נכבדה. אילו האמנתי כי חברת-הכנסת שקדמה לי, יש בה באמת דאגה נאמנה לעובד, לפועל, לאדם הקטן, אפשר היה איך שהוא להקשיב לדבריה. לי ברור שמצבו וגורלו של הפועל נוגעים בה ובחבריה. כמו השלג דאשתקד. אבל זו הדרך, לדעתם של הללו, למשוך אחריהם פועלים תמימים חסרי כל תרבות לקומוניזם הבוגדני, ולא איכפת להם אם יתרוששו עד היסוד ובפרט להציגם בתור הקרבנות של המשטר הקפיטליסטי כביכול, בשם דאגתם להם.

אסתר וילנסקה (מק"י):

דבר לענין.

שלמה לביא (מפא"י):

אינני מדבר אליך ואיני רוצה לשמוע את קולך.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

איזה דיבור זה.

שלמה לביא (מפא"י):

מה רשותה להפסיק אותי. היא יודעת יחסי אליה. אבל אגש לעצם הענין הנדון: קודם כל ברצוני להעיר כי חוק הביטוח הלאומי מנוסח ככה שאדם פשוט אינו יכול להבין אותו בלי עזרת אדבוקאים. כל תביעה של האדם הפשוט שאינה באה על סיפוקה עליו לשלם קודם-כל לעורכי דין הרבה כסף, עד לאמות לירות. חוק עממי כזה שכולם מזדקקים לו, צריך להיות מנוסח שכל אדם פשוט יוכל להבין אותו. איני יודע אם אני נחשב לאדם פשוט או לא. אבל כשהנדוקקתי לחוק, לא יכולתי להתמצא בו בלי עזרת עורכי-דין ובלי התחייבות של הרבה מאות לירות.

אפס, בדברים שהבינותי פחות או יותר, נתקלתי בשני חישובים שבשום אופן איני יכול להשלים אתם. בחוק אינו נזכר כלל השם "עבודת דחק". אומלל האדם הזקוק לה. כולנו חושבים את עבודת הדחק לדרך חולפת בהעסקת אנשים וכך לנו רוצים שתחלוף מהר. והנה קרה במקרה אסון: נהרג אדם בתאונה והשאיר אחריו אלמנה וששה ילדים קטנים. באותו חודש שקרתה התאונה עבד אותו אדם כעשרה ימים עבודה רגילה (איני זוכר בדיוק את מספר הימים). בהם השתכר כשש לירות ומאתים פרוטות ליום. אילו עבד רק הימים האלה היה מגיע לאלמנה לפי החוק 125 ל"י לחודש. אבל קרה אסון, הוא עבד באותו חודש גם 4 ימים עבודת דחק בהם השתכר רק ארבע לירות ליום. אנשי המשרד פירשו את החוק לפי הממיר צע של הרייוח, ולחישוב הממוצע הביאו בחשבון גם את ארבעת ימי הדחק, ונתקבל על ידי כך ממוצע לא של 125 ל"י לחודש כי אם של 107 ל"י לחודש לשבע נפשות. אני טוען כי אין להכניס את עבודת הדחק לחשבון הממוצע כדי להקטין את התשלום. לדעתי, התכוון החוק רק לעבודה רגילה ולא לעבודה מקרית חולפת. אכן על הכנסת לפרש את הסעיף הזה לפי הצעתי. ביחוד כשהמקרה הוא באותה העבודה. 4 ימים חישוב לו בעד אותה העבודה שחר של עבודת דחק, 10 ימים שחר של עבודה רגילה. הרי זה מעיד שגם ארבעת הימים הראשונים היה צריך לקבל שכר של עבודה רגילה.

והענין השני: החוק גותן רשות לשר במקרה שאלמנת הנפגע מקבלת פיצויים מחברת ביטוח, לתבוע את כל סכום

כאשר לעצמאי ישנה גם איזו עבודה בשכר, נדמה לי, שמן הראוי היה להביא עוד לכנסת הזאת את התיקון הטכני הקטן הזה, כדי למנוע איינעמיות מעצמאיים רבים.

לא אשתמש בהזדמנות הדיון על התיקון הקטן, אך הח" שוב הזה, כדי להרחיב את הדיבור על הביטוח הלאומי בכלל, אם כי גם לפי דעתי, כפי שהיתה לי ההזדמנות להביע זאת פעמים אחדות מעל במת הכנסת, הגיע הזמן להרחיב את הביטוח הלאומי בשלבים שונים.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני חושב, שזה סימן טוב מאד לכנסת, שדווקא בימי הגסיסה של הכנסת השנייה דנים בלידה של תאומים.

בבה אידלסון (מפא"י):

הכנסת איננה גוססת. היא רק מסיימת את תקופת כהונתה.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

טוב שתקינים אלה הוצעו עכשיו. אני חושב ששרת העבודה תחשב בתיקונים שהוצעו וגם תמליץ בפני הוועדה לקבלם.

אנו דנים כעת על תוספת של 25 לירות לכל ילד נוסף שגולד באותה לידה, אני חושב שיהיה הוגן ונכון אם נדון בתיקון של עצם הסכום הזה — 55 לירות. האמת היא, שהיולדת איננה מקבלת גם את הסכום הזה, כי קופות החר לים מורידות ממנו כמעט 50%, והיולדת מקבלת רק 25 לירות. אין כל ספק, שהלחץ של קופות החולים ילד ויגדל רגל מצבן הכספי, והן יירשו שהביטוח הלאומי ישלם על השבון הלידה יותר מ-50%. אינני חושב, שמענק הלידה הוא במצב הנוכחי מענק ראוי לשמו, וכדאי הדבר, שבזמן שאנו דנים בתיקון להוסיף 25 לירות לכל ילד נוסף, לדון גם בתיקון ממש של עצם הסכום הזה. אילו היה במדינתנו לפחות אשפוז חינו — אם אי אפשר להגשים עדיין את ביטוח הבריאות הכללי — היה בסכום זה של 55 לירות עזרה למשפחה, אולם בזמן שהוצאות האשפוז והבריאות עולות בכסף רב למשפחת העובד, וכשקופות החולים מנכות 50% ממענק הלידה — צריכה הכנסת לחקן את המצב על-ידי העלאת סכום המענק.

דווקא נקודה זו של עידוד הילדה היא נקודה רגישה מאד. מצב המוסד לביטוח לאומי אינו רע כל כך ואין כל סכנה בהגדלת סכום המענק, אם נכון הדבר, שהילודה בבת"י החולים גדלה עקב המענק, נעשה טוב מאד אם נגדילו באופן ממש. כשתבואו בדברים עם משפחות רבות של עובדים, הן יגידו לכם, שאין המענק הזה ראוי להערכה רבה בחשבון ההוצאות של המשפחה, ולכן אני מציע כתיקון ראשון, להגדיל את עצם מענק הלידה מעל לסכום של 55 לירות.

הייתי מעז להציע, שלפני כל חשבון לאשפוז חינו לקל, יכולה מדינת ישראל אפילו בזמן הזה להעניק לפחות אשפוז לידה חינו בבת"י החולים, זאת אומרת, שקופות החולים לא ינכו את ההוצאות.

חנה למדן (מפא"י):

המוסד לביטוח לאומי משלם בעד כל מיטה. מה זה שיך לענין?

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

היה רצוי מאד אילו היתה שרת העבודה מודיעה לכל הפחות, שהממשלה דנה או נכונה לדון על הרחבת הביטוח הלאומי בשטח האבטלה. בימים אלה נלחמו פועלים

ולעצם הטענה של חברי-הכנסת או אחרים, החושבים שנעשה כאן עול לאותן הילדות שאינן יולדות בבת"י החולים, עלידי שלילת מענק הלידה, אני רוצה לומר: אין כל ספק, שקביעת התנאי למתן מענק לידה אך ורק במקרה שהלידה היא בבת"י החולים, הוא דבר נועז ונסיון ראשון בעולם, — נסיון שאגב כבר כנסיון מוצלח גם עלידי אנשים מחוץ-לארץ הבקאים בשטח זה של הביטוח הלאומי. נדמה לי שלא רחוק הזמן, ותקנות כאלה יתקבלו גם בארצות אחרות.

עמדה לפנינו הברירה: אם לשלם את מענק הלידה גם במקרה של לידות מחוץ לביטוח-חולים, או לנהוג כפי שהיה לסנו לנהוג. הנסיון הקצר הוכיח את צדקתנו. אין ספק, שדווקא בקרב אותם חוגים ביישוב העוקקים במחשבת בריאות העם לאשפוז בזמן הלידה, — דווקא ביניהם עוללים אנשים להצדיק מתוך סיבות שונות לקבל כסף ולהשתמש בו למטרות אחרות, במקום להפנותו למטרת אשפוז של הילדת. בכל ארצות העולם רואים את האישפוז יולדת כגורם חשוב במסגרת בריאות העם.

אני רוצה לומר עוד דבר לחברי-הכנסת רובין, אם לא עלה בידי לשכנעו עד כה. הוא מעוניין במיוחד ביישוב הערבי. גם אני מעוניין בו, כדאי שיידע כי מספר הלידות בבת"י חולים ביישוב הערבי הוכפל במשך השנה הזאת, מאז נכנס לתקפו חוק הביטוח הלאומי. המספר הוכפל דווקא בגלל העובדה, שהחוק מחייב אשפוז יולדת בבת"י חולים כדי לקבל מענק לידה. אין לי ספק שגם אם פה ושם יכולים להיות מקרים, בהם היולדת לא תקבל את מענק הלידה אף אם היא זקוקה לו, הרי בכל זאת יוצא ההפסד בשכר. תקנה זו הביאה כבר אלפי יולדות לשערי בתי-החולים. מהמרחקים אצלנו אינם כה גדולים. אומנם נכון, שיש צורך להסדיר סעיף מטויים בחוק הביטוח הלאומי שלא הוסדר עדיין, והוא: ענין הטרנספרט, הבטחת התחבורה להעברת היולדת בנסיבות מיוחדות לביטוח-חולים. דבר זה טרם נעשה, אסכי זה מופיע בחוק.

ועתה לענין העלאת המכסה של המענק, גם לי נדמה, שיש צורך בהעלאה, אם כי אולי העלאה קטנה בלבד. בניגוד לשאר חלקי הביטוח הלאומי, שיעור המענק קבוע בסך 55 ל"י, יש לתקן זאת ולהצמיד גם תשלום זה לשיעורי האינדקס, כפי שהדבר נעשה אבטומטית בכל שאר חלקי הביטוח הלאומי, בכללם גם התשלומים לנפגעי העבודה, הצמודים לשכר האחרון של הנפגע, כלומר — עם תוספת-היוקר האחרונה (מכאן שאין יסוד לדרישתו של חברי-הכנסת רובין).

מן הראוי עוד לציין, שבצעם ישנה השתתפות ניכרת של האוצר דווקא בביטוח הלאומי, השתתפות המתקרבת לחמש ששיות של תשלום המבוטת, כפי שהיה בהצעה המקורית, היות ובבת"י החולים, וביוחד בתי-חולים ממשלתיים, עומדים לרשות היולדת בסכום חלקי של 30 לירות, כשזה עולה למעשה פישלושה בערך.

ברצוני להזכיר אותם התיקונים שעמדתי עליהם בתחילה ושאינו מצטער שלא הובאו עכשיו כתיקון לחוק הביטוח הלאומי. אני מתכוון בראש וראשונה להרחבת ביטוח נפגעי עבודה על עצמאיים, כפי שהומלץ לפני תקופה ניכרת במועצה לביטוח הלאומי. קיווינו שעוד בכנסת השניה תקבל הרחבה זו את תקפה החוקי.

ועוד דבר. מתוך ניסוח בלתי-ברור של חוק הביטוח-הלאומי, העצמאיים העובדים גם בשכר בעבודה חלקית נמצאו חייבים לשלם, לפי החלטת בית-המשפט, דמי ביטוח כפולים — דבר שגם לא היה בדעת המחוקק ושאינו לו כל הצדקה. הדבר הגיע לידי כך, שמשרדי המוסד לביטוח לאומי תובעים על-ידי הוצאה לפועל את התשלום הכפול הזה לביטוח הלאומי,

דרך הטבע ייהפך בתקופת השנים לרוב אבסולוטי במדינה, אלא אנו גם לא מגיעים לאותו המינימום ההכרחי לזכות קיומו של כל עם ועם. קשה כעת לעשות סטאטיסטיקה של מספרים, בזמן שהכל עוסקים רק במספרים של אלה שיש להם זכות בחירה, ושוכחים את הפעוטים, את התינוקות הנולדים או אלה שהיו צריכים להיולד. אבל בכל זאת כדאי להזכיר את הדבר הידוע, שכדי לקיים את העם דרוש שה"כמוצע של המשפחה יהיה לא פחות מאשר 2.4; זאת אומרת כ"2.5 ילדים לפחות למשפחה. אחרת, אם אין גם הממוצע הזה, הרי העם הולך ופוחת, ואנו מבינים מה פירושו של הדבר בשבילנו.

ומה כל העידוד שאנו נותנים לילודה? ישנם אצלנו שני זכרים: פרס ראש הממשלה, 100 לירות לילד העשירי, שעל זה כמדומני כמעט שלא כדאי לדבר, מפני שזה אינו נותן ולא כלום, אולי לבד מן הפרסומות והתמונות היפות, איך שראשה הממשלה מגיש את הפרס. והדבר השני, שבאמת נותן משהו — מוכרחים להורות בכך, דבר יפה: מענק לידה. אבל האם מענק הלידה מכסה באמת לכל הפחות — אינני מדבר כבר על עידוד — את ההוצאות הממשיות הראשונות? לפעמים אני מוכרח לחשוב, שמספיקים לתת את הסכום הריאלי, מתוך הפחד, שמא בכל זאת נעווד את הילודה, אבל אם זה הטעם, הרי כשאנו מדברים כאן על תיקון החוק בקשר עם תאומים, אין הפחד הזה; לידות תאומים ודאי שאין אנו יכולים לעודד.

אם כן, נשאלת השאלה: למה לא נתקן את הדבר כפי שצריך וניתן — אינני מדבר על עידוד — לכל הפחות את ההוצאות הממשיות? האם שרת העבודה חושבת, ש"52 לירות — ואני רואה שהחוק אומר שזה בשביל ההוצאות וה"ציוד הראשון — באמת מספיקות להוצאות הממשיות? ידוע, שבאנגליה, צרפת, הולנד, וישראל, שגם שם עומדת בעיית הילודה הירודה, יש עידוד ממשי ומענקים שונים המגיעים עד כדי כך, שמשפחות בעלות 6 או 7 ילדים כמעט שהן יכולות להתמסרן מהמנוחה לבד, בכל המדינות האלה מעודדים את הילודה בדרכים שונות. ישנם מענקים ישירים, התחשבות במה שנוגע למס הכנסה. כמדומני שפעם ציטטתי את הטבלה, שלא כמו אצלנו, שמאפשרים זכייה של 45 לירות לילד — שאינן מכסות אפילו 50% של ההוצאות הגן של הילד, וכל שכן את כל ההוצאותיו.

כשאני מתבונן במצב העומד בשטח הילודה, עולים בזכ"וני דברי מרים אחות משה, שאמרה לאביה בתקופה קשה. כשהילודה נתמעה: "בגירתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה על זכרים ונקבות". אני חושב שהביקורת הזאת צריכה מאד מאד להעיק על מצפונה של הכנסת.

לפני כשנה וחצי הצעתי לקיים דיון על עידוד הילודה, הצעתי נתקבלה הפאזורה והעניין הועבר לוועדה. מעניין שבמשך כל התקופה הארוכה הזאת לא מצאה הכנסת לעצמה את הזמן אפילו לדיון, לחפש את הדרכים איך לעודד את הילודה, שזהו כמעט היסוד היחיד לקיים אומתנו.

בכל אופן, בהזדמנות זו אני רוצה להעיר, שהתיקון הזה אינו מכסה אפילו את ההוצאות הממשיות, ואנו צריכים לחפש דרכים לעידוד הילודה.

והערה נוספת. לסעיף האומר: "מבוטחת שהדוקקה לאש" פוז בקשר ללידה". כאן מרגישים, שהמענק ניתן רק אם הלידה היתה בבית-החולים. אני חושב שדבר זה אין לו כל הצדקה.

בבה אידלסון (מפא"י):

שמעת: 96% מהלידות הן בבתי-חולים.

בארץ שאין בה סארלאמנט של רוב פועלי, של רוב המש"חיים להסתדרויות פועלים, נלחמו על שכר שנתי קבוע ומובטח, ונמנעה שביטה, וזה היה במדינה קאפיטאליסטית מובהקת. אני חושב שמדינות פרוגרסיביות, מדינות ראיות לשמן, מדינות מודרניות, כבר שכחו מומן את ענין הביטוח מפני אבטלה. המדינה היחידה שיש בה ממשלה של רוב פועלי ופארלאמנט שיש בו רוב לאנשים המחיימים לייצג את הפועלים, זוהי גם המדינה היחידה שאין בה ביטוח ממשלתי מפני אבטלה.

ש-העבודה ג. מאירסון:

אתה אומר זאת ברצינות?

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אני אומר זאת ברצינות. אמנם יש קרנות למחוסרי עבודה בהסתדרויות, אבל אני חושב שזה מעלה בדבריה את תלות העובד, הנזקק למזכירי ההסתדרויות בזמן שהוא מחוסר עבודה. כשם שגם ענין קופות החולים ההסתדרותיות אינן אלא קופות בשביל להגביר את התלות של העובד במפלגות — בכל המפלגות.

בבה אידלסון (מפא"י):

ובשביל מה אתה?

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

לא בשביל להחיות את הפועל באמצעים, שיהיה תלוי בענייני בריאות ובזמן של חוסר עבודה. איגודי פועלים בעולם מתקיימים יפה יפה וכאופן ראוי מאד לשמן, לטובת הפועלים, ואין להם קופות-חולים מפלגתיות, ואת הרי ביקרת באותן הארצות.

בזמן שמחזיקים את הפועל בצבת של תלות, איך היינו יכולים להתקיים במדינה הזאת ללא יכולנו לתת גם עזרה רפואית? אתם הרי הוצאתם אנשים שלנו מקופות החולים, ממנגנון קופות-חולים, — לא מקבלי עזרה, אלא רופאים — בגלל השקפות פוליטיות. אני מוכן תיכף ומיד לותר על קופות-חולים ועל הרבה מאד שירותים שה"הסתדרות שלנו נותנת לחברים, בתנאי שגם אתם תותרו.

אני אומר: קודם כל ביטוח אבטלה. בקריאה ראשונה של החוק הזה הוכחתם בדוגמאות מארצות שונות וממשרד העבודה הבינלאומי, שמדינה מודרנית מתחילה קודם כל בביטוח מפני חוסר עבודה, ויש במדינה צורך הכרחי בביטוח כזה.

מכיוון שהכנסת עומדת לפני סיום תקופת כהונתה, היה זה בוודאי לא רצוני אילו הודיעה שרת העבודה שהיא רוצה עוד במשך שבוע-שבועיים לגמור את הדבר. אבל מטעמי תעמולת בחירות היתה צריכה לפחות להודיע על נכונות לדון בשאלת ביטוח מפני חוסר עבודה. לכן אני מציע זאת עכשיו: ששרת העבודה תודיע על נכונות לדון בכך, או שגדון בוועדה בשאלה זו.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

יושבראש נכבד, כנסת נכבדה. הברכה וההמנונה הראשונה של תורתנו היא: "פרו רובו ומלא את הארץ וכו' שוה". ואם במשך אלפי שנים, גם בתנאים הקשים ביותר היתה הברכה הזאת מצויה אצל העם היהודי, הרי כאן לפ"ינינו פארלדוכס קשה: שדוקא כאן במדינתנו העצמאית אנו רחוקים מאד מלקיים את המצווה הראשונה הזאת של תר"י. מצוות, ורחוקים אנו מהברכה הזאת. שבלעדיה אין ולא יכול להיות הענין של "וכבשה".

עידוד הילודה הוא ביטוח לאומי ממדרגה ראשונה. ואצלנו, לא רק שאנו מפגרים אחרי הילודה של המיעוט הערבי, ש"ב

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

או ודאי שאין צורך בפסיקה זו. אם יולדת אינה הולכת לבית-חולים — ולא תשובה הסיבה — אין כל הצדקה וטעם למנוע ממנה את המענק שהוא בלא-הכי קטן ואינו מכסה את ההוצאות הממשיות.

שר-העבודה ג. מאירסון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נדמה היה לי ששני התיקונים הללו יועברו לוועדה בלי ויכוחים, וכך חשב גם חבר-הכנסת שוסטק עד שראה שחבריה-הכנסת אחרים מציעים תיקונים נוספים, ואם כן — מדוע יפקד מקומו? לכן הביא גם הוא תיקונים.

חבריה-הכנסת שוכחים שחוק הביטוח הלאומי פועל שנה אחת בלבד. כדי להגדיל את הרושם, מדבר חבריה-הכנסת רובין על שנתיים ומתחיל למנות את הזמן מן היום שבו קיבלה הכנסת את החוק, ולא מאותו תאריך שבו החלו בהפעלתו, והפעלת החוק התחילה ב' באפריל 1954, פירוש הדבר: שנה ועוד שנים-שלושה חדשים. אין החוק ותיק וישן כל-כך שאם שר יהיה לבוא בתרעומות על שעדיין לא תיקנו אותו וטרם הניסיון בו הכל, ובכל-זאת, ביומת המשרד, מצאנו לנכון להביא את התיקון הזה. רצוני לומר, שחבר הכנסת רובין הפך תיע אותי במקצת. בדרך-כלל — אפשר להסכים לדבריו או להתנגד להם — הוא עושה לכל-הפחות רושם שמתכוון ומעריך בחומרה. הפעם, בדברים פשוטים כל-כך, כמעט שלא ידע במה מדובר. הוא לא דיבק ולא ידע שעד עכשיו קרו — ואני מדברת על-פי סטטיסטיקה — 12 מקרים מתוך אלף, שנולדו יותר מילד אחד בלידה אחת.

עד עכשיו, לפני שהובא התיקון הזה, לא היה ביכולתו של המוסד לתת יותר ממענק אחד בסכום של 55 לירות. הצ"ח חזק וזו באה לתקן את הדבר. חבריה-הכנסת רובין רצה לעשות רושם בדבריו ואמר שהמוסד נבהל מההוצאות הגדולות שהיו כרוכות במתן 55 ל"י בשביל כל ילד והוא בא עכשיו להוריד את הסכום ל-25 לירות. לא היה ולא נברא. עד עכשיו קיבלו 55 לירות גם כאשר נולדה שלישיה, ומעכשיו יקבלו במקרה של לידת שלישיה 105 לירות. יש אישור הבדל. יכול להיות שגם סכום זה אינו מספיק, אבל ברור, שאם נגשים לענין בצורה כל-כך פשוטה, עניינית, מעשית, כפי שעשתה זאת חברת-הכנסת וילנסקה — הדבר נראה אחרת. היא עושה חש"ב פשוט: במשך השנה הראשונה של הביטוח הלאומי נשארה רזרבה של 16 מיליון לירות. מכאן למדים שלקחו יותר מדי כסף ואפשר לשלם יותר. עם כל התנגדותי היסודית להשקפת עולמה של חברת-הכנסת וילנסקה — לא מתקבל על דעתי שהיא עד כדי כך איננה מבינה את הענין. אולי היא מניחה שמישהו אחר לא יבין את הדבר? האם אפשר להוציא על ביטוח בכל שנה ושנה את כל ההכנסות של ארצה? שנה? האם כך גובל לקיים ביטוח לעת זקנה וביטוח לנפגעי עבודה? האם זה יהיה בכלל ביטוח, או שאולאטאניזם? כל מי שמצטרף לביטוח — והוא חייב לעשות זאת על-פי החוק — עליו לדעת שאין זה ענין לשנה אחת אלא לשנים רבות. ברור, שחברת-הכנסת וילנסקה מבינה את הדבר, אלא היא בטוחה שמחר בבוקר יקרא מישהו את העתון, לא יבין זאת ויחשוב שהיא כאילו דואגת לענין.

אסתר וילנסקה (מק"י):

הביטוח צריך להיות על חשבון הממשלה והמעבידים, ולא על חשבון העובדים. זוהי השאלה, ואת אינך עונה עליה.

שר-העבודה ג. מאירסון:

הצעתו של חבריה-הכנסת רובין בענין הגדלת התשלום לימי עבודה איננה זקוקה לאישור הכנסת. אפשרות כזאת

גיתגת על-ידי תקנות. אבל: א) הדבר קשור באינדקס והוא נע עם אינדקס יוקרה-מחיה; ב) הוא קשור גם בהודעות על שכר המבוטחים. ובמשך השנה הזאת לא חלו תנודות בענין ההודעות על השכר של הנפגעים. אילו חלו שינויים גדולים בשכר והיו מרגישים שהמאכסיומים הזה אינו עונה לצרכים על-פי האחרון — היינו משנים זאת בלי להביא תיקון לכנסת. הכנסת איננה מחויבת לדון בדבר וייתכן שבקרב — או לא בקרב — אם נראה צורך בכך — נעשה זאת.

ברצוני לומר לחברים שנגעו בענין הביטוח נגד חוסר-עבודה, אין לי כל ספק שהענין הוא חשוב והכרחי. בדברי בשעתו על התקציב בכנסת, בסקירה על משרד-העבודה, אמרתי שאני מקווה שהתיקון הזה יובא לכנסת השלישית. אם אנו רוצים שהדבר יהיה בעל-ערך — אי-אפשר לעשותו ללא הכנה מתאימה וללא בטחון שנוכל לעמוד בו. אני גם מפקפקת בנכונות העובדות שבדבריו של חבריה-הכנסת שוסטק, שאנו כמעט הארץ היחידה בעולם, בה אין עדיין ביטוח נגד חוסר-עבודה.

אליעזר שוסטק (תנועת החירות):

לא כך אמרתי. טענתי היתה: מדינה עם רוב של פועלים בכנסת וממשלה פועלית.

שר-העבודה ג. מאירסון:

גם בזאת אני בטוחה. על-כל-פנים, בענין החוקים של ביטוח נגד חוסר-עבודה ישנן ארצות אקסטרטליסטיות המוציאות אותם לפועל, וישנן ארצות הנקראות כאילו "סוציאליסטיות" — ואינני מדברת על אותן ארצות שהוכרת אותן — שאין בהן כלל ביטוח כזה. אי-אפשר אישור לעשות הכ"ל. אבל גם אם עובדה זו אינה נכונה — אין לי ספק שהדבר זרוש והכרחי, ואני יכולה רק לחזור על מה שאמרתי בשעת הדיון בחקציב: אני מקווה שבכנסת השלישית יזכה מי שיהיה שר-העבודה להעביר את החוק הזה. ואני מקווה שיביא גם את הענין של ביטוח לבריאות וביטוח לנכות, וישלים את השלבים הנוספים בביטוח הלאומי.

אני מודה לחבריה-הכנסת הראל שענה לדברים אחרים מדי בריה של חברת-הכנסת וילנסקה. נכון, שד"ר טובה ברמן דיברה על לידות בבתי-חולים. נכון, שהיא אמרה שהמספר הולך וקטן. אבל יש רק פרט אחד קטן שאיננו נכון, פרט קטן המשנה את הענין מן הקצה אל הקצה. אבל חברת-הכנסת וילנסקה אינה מחויבת לשים לב לדברים קטנים. למה לה לחברת-הכנסת וילנסקה לספר את העובדה הקטנה הזאת המשנה את הכל?

אסתר וילנסקה (מק"י):

עובדה היא שישנן לידות מחוץ לבתי-חולים, ולא באשמת היולדות אלא באשמת הממשלה.

שר-העבודה ג. מאירסון:

בענין הקשר שבין המענק ובין הלידה בבית-החולים אני מבקשת את חברת-הכנסת כפרית ואחרים לשים לב: בחוק נאמר: "לידות שהזדקקה לאשפוז בקשר ללידה", פירוש הדבר — יולדת שגרשה בבית-חולים, זאת אומרת, שכונתה היתה לידת בבית חולים ומשום מה, לא באשמתה, לא יכלה להגיע לבית-החולים, והיא לא הגיעה לשם גם על-פי דרישת הרופא מיד אחרי הלידה — אנו רואים זאת כאילו היא הלכה לבית-החולים ומקבלת אותו סכום של 25 ל"י המיועד לתינוק, כי בעד האשפוז אינה צריכה לשלם הוצאות ולא היתה בבית-החולים. מה שביקשה חברת-הכנסת כפרית — קיים, ומי שרוצה לבטל בכלל — כמו חבריה-הכנסת לורנץ, ונדמה לי שזה מסתבר גם מדברי חבריה-הכנסת רובין — את הקשר הזה, עליו לדעת

העצמאיים העובדים גם בשכר בעבודה חלקית שמחייבים אותם לשלם דמי ביטוח כפולים — אמר לי מנהל המוסד מר לוטן, שנוהגים לפי הצעת התיקון שלך. אבל גם זה צריך לבוא על תיקונו בחוק.

חברת הכנסת שוסטק, אמנם אנו חיים עכשיו באווירה של בחירות, אבל ישנם גבולות גם בזמן הזה. מה ענין הבאת החוק של החולים הקולקטיביים אצל הבחירות? משרד העבודה העביר חוק זה לממשלה עוד בחודש אוקטובר, המשרד עבד עליו כמעט שנתיים, בשיחוף עם המועצה של מעבידים ועובדים, וזה חוק גדול, חשוב ויסודי שהשקענו בו עבודה רבה. הממשלה דנה בו באוקטובר, העבירה אותו לוועדת השרים לחקיקה והוא כבר מונח על שולחן הכנסת לא מעט זמן — ואני מקווה, אינני בטוחה — שאולי עוד יחזור לקריאה שניה. אבל מה זה שייך לענין הבחירות? האם משרד העבודה ניצב לפני האוכלוסיה בארץ, לפני אוכלוסיית העובדים, בצורה כל כך עלובה בעניני חוקי עבודה, שנחוצ עוד איזה "קונץ" למען הבחירות? אתה יודע שזה לא כך.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

זה לא יהיה רציני.

שר-העבודה ג. מאירסון:

מה יהיה רציני או לא רציני — תחליט הכנסת.

חברת הכנסת שוסטק רוצה אישפוז חינם.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אני רוצה יותר מ־55 לירות.

שר-העבודה ג. מאירסון:

יפה, זה פשוט נחמד, אתה רוצה יותר. אבל מה לעשות וזה הסעיף היחיד בביטוח הלאומי שמתאזן בקושי רב, והרי כל סעיף יש לו חשבון נפרד, אי אפשר לעשות קומונה בין מענק לביטוח לידה ובין ביטוח זקנה, לא קיים דבר כזה, וכל דבר יש לו חשבון נפרד, וכל ענין הוא בפני עצמו, וסעיף זה מתאזן בקושי משום שכל אשה מקבלת את המענק, אפשר יהיה לשלם יותר, אם ההכנסה תהיה יותר גדולה. אל נשכח שאשה עובדת מקבלת תשלום בעד שנים עשר שבר עות נוסף למענק. בתוך המענק הזה — דבר שהובטח מלכתחילה — כלל אשפוז חינם, באשפוז 30 לירות הולכות לתשלום בעד אשפוז. עליפי דרישה שלנו נעשה הסכם עם בחי חולים ציבוריים שהתשלום לא יעלה על 30 לירות. אשה שהי לכת לבית חולים פרטי דווקא — וזה לא ענינו — מכסה ב־30 לירות אלה חלק מן תשלום יותר גדול שהיא משלמת בבית החולים הפרטי, אך בבתי חולים ציבוריים 30 לירות מכסות את תוצאות האשפוז. פירוש הדבר — אשפוז חינם, אפשר לטעון ש־25 לירות לילד אינן מספיקות, ואני יודעת כי אין זה מספיק. אבל, חברת הכנסת לורנץ, לפני קבלת החוק גם זה לא היה. החוק קיים רק שנה אחת ולפני זה היתה האשה צריכה לשלם גם בעד האשפוז וגם בעד הציוו, הסכום הזה אינו מספיק בדיוק כמו שהרבה דברים במדינה הזאת אינם מספיקים. נקודת שנתקדם, אבל היסוד הונח.

אני מבקשת להעביר את החוקים האלה לוועדת העבודה בתקווה שהכנסת השלישית תתקדם בחוקים רבים ובתיקונים בשלבים נוספים לחוק הביטוח הלאומי.

היו"ר י. קליבנוב:

שרת העבודה הציעה להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה. אין הצעה אחרת והחוק מועבר לוועדת העבודה.

אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה מתח בשעה 20.00.

הישיבה נועלה בשעה 22.25.

שבטיל הקשר יגרום לדברים חמורים גם לאמהות וגם לילדים. חברת הכנסת לורנץ, לא די לעודד לידה, צריך גם לדאוג שהתינוק הנולד יישאר בחיים וגם האם תישאר בחיים כדי שתוכל ללדת ילדים נוספים. ולפי מיטב הכרתנו קשר זה עם בית החולים שומר גם על האם וגם על התינוק.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

זה צריך להיות קשור במענק?

שר-העבודה ג. מאירסון:

אני יודעת כי בשנה זו באו לבית החולים אלפים רבים של נשים, יהודיות ולא יהודיות, אך ורק בגלל המענק. אחרת לא היו באות. והאריה — ששנים הקודמות לא באו. לדוגמה: ב־1 באפריל 1954, ביום הפעלת החוק, חיפשנו בכל בתי החולים בארץ יולדת ערבית ולא מצאנו, לא בנצרת, לא בחיפה ולא בבארשבע. רצינו לתת מענק גם לאשה ערבית, אך לא מצאנו כזאת בבית חולים. עכשיו אין זה דבר יוצא מן הכלל, שאשה ערבית יולדת בבית חולים, וזאת בגלל המענק. אתה אומר שצריך לעשות זאת מתוך הכרה? — אני מסכימה. אבל אם בכוח המענק אפשר להביא את הנשים לבית חולים — יש לברר על כך; אין זו גיירה, זוהי ברכה, גם לאם וגם לילד.

הריפוי לנפגעי תאונות עבודה הוא בלתי מוגבל, לא כדבר רי חברת הכנסת וילנסקה, הנפגע מקבל ריפוי כל זמן שהוא זקוק לו. (חברת הכנסת ח. רובין קורא קריאת ביניים) חברת הכנסת רובין — קרא את החוק. חברת הכנסת לביא טוען שהחוק מסוכן; לך לא קשה להבין את החוק, קרא אותו.

חברת הכנסת וילנסקה מכריזה בצורה חגיגית, שהממשלה אינה מתערבת בענין ההגנה מפני תאונות.

אסתר וילנסקה (מקי):

התערבות מלאה.

שר-העבודה ג. מאירסון:

עכשיו את מוסיפה "מלאה". אבל אינני רוצה אפילו להתווכח על כך, כי כל פועל בארץ יודע על המנגנון של מפקחי העבודה, על המשפטים שהוגשו. מאה אחוז — לא זאת יכולה לעשות רק חברת הכנסת וילנסקה. אבל שיש בזה עבודה רבה, ומרץ רב מושקע בזה — אין כל ספק, שישנן תאונות עבודה לא רק למעלה מזה שהיינו רוצים, אלא למעלה מזה שצריך להיות בארץ הזאת — אין כל ספק, וזה בא מסיבות שונות, ולא בגלל זה שהממשלה אינה מתערבת. זה בא קצת מתוך זלזול גם של המעבידים וגם של הפועלים, לדאבוני, זה בא גם מתוך כך שפועלים חדשים ניגשים למי כונות שאף פעם לא עבדו בהן, ואולי גם מסיבות אחרות. אבל אין שמץ של אמת בזה שהממשלה אינה מתערבת.

חברת הכנסת וילנסקה דורשת שהביטוח נגד תאונות עבודה יחול גם על תאונות בדרך לעבודה ומן העבודה. מה לעשות, חברת הכנסת וילנסקה? — זה קיים בחוק, אני יכולה רק להשתתף בצערך, אבל זה קיים בחוק.

מתוך דיר-אריץ לחברת הכנסת לביא, לא אניב על דבריו.

אני בהחלט מסכימה לדעתו של חברת הכנסת הראל שני חוצים תיקונים נוספים. אשר לתיקון ביחס להכנסת העצמאיים למעגל הביטוח הלאומי — החומר כמעט מוכן, אבל לצערי לא נוכל להביא תיקון זה לפני הכנסת השניה. אולם אין ספק שזה יהיה אחד הדברים הראשונים בכנסת השלישית. אשר לתיקון השני שעליו דיבר חברת הכנסת הראל, בענין